

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL V

Nr. 48

30

NOEMVRIE

1924

KÖLOZSVÁRI M. KIR. GAZDASÁGI AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

szám.

In acest număr: *Simplificare* de Octavian Goga; *Comoara*, poezie de D. Ciurezu; *Conspirație separatistă* de Alex. Hodoș; *Iarăși străinii* de P. Nemoianu; *Satul locotenentului Ionescu* de Al. Lascarov-Moldovanu; *Republica moldovenească* de G. M. Ivanov; *Tăblițele dreptății* de Vintilă Russu Șirianu; *Țara Noastră sau Jalnica* tragedie a partidului național de Al. O. Teodoreanu; *Insemnări*: Un nou poet; Di N. Iorga și revoluția; Știe el, Albert!; Literatura de export; Autotractoare; Vadul comercial; Răsboiul nostru; etc., etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIATA CUZA VODĂ NO. 16
ABONAMENTUL PE UN AN 300 LEI

Un exemplar 10Lei

szám.

Țara Noastră

Simplificare

I.

Recentele alegeri parlamentare din Englitera, pe lângă importanța ce-o au de-a inaugura o nouă orientare cu consecințe mari în politica imperiului britanic, sunt mai mult ca ori-când în trecut un prilej binevenit de a pătrunde tainele de laboratoriu ale celui mai echilibrat popor din lume. Niciodată tendința de-a-și clasă și ordona energiile, acel admirabil simț de simplificare care a călăuzit în mod constant mecanismul politic anglo-saxon, nu s'a manifestat mai evident ca acum, servind învățăminte pe seama tuturor.

Ultima consultare a urnelor pare a termina un proces de evoluție istorică, fără nici o sguoduire, ca o rezultantă normală a conștiinței cetățenești. Desfășurarea evenimentelor e îndeajuns de cunoscută și poate fi cumpănită de ori-cine în liniile ei mari. În Anglia, se știe, veacuri deiarândul, cele două partide tradiționale, având la baza lor cele două categorii sociale mai importante, au îndrumat viața de stat paralel, alternându-se la guvernarea țării. Deoparte interesele capitaliste burgheze, de alta necesitățile clasei latifundiare, au canalizat în două tabere bine diferențiate întreagă opinia publică. Spiritul englez, echilibrator și practic, prin această operație gigantescă în simplitatea ei, și-a creat un aparat care-i asigura o bună închegare a forțelor, o continuitate de acțiune și-un ritm permanent al progresului, într'o vreme când în alte părți energiile se pulverizau în diverse grupări politice și se paralizau reciproc.

Abia în deceniile din urmă, și cu deosebire după război, viața publică din Marea-Britanie a resimțit influența ideilor socialiste, care întemeindu-se pe-o nouă categorie de producători au dat naștere partidului laburist, ieșit dintr'o lungă elaborare și din perfecta adaptare la condițiile locale. Bunul simț ponderator al acestui popor politic

a reacționat cu multă înțelegere în fața evoluției, împingând la guvern cu o oră mai curând formațiunea proaspătă, punând-o în contact cu realitatea și domesticindu-i pornirile, pentru a o înlătura după o perioadă de experiență.

Alegerile actuale, în sfârșit, duc mai departe vechiul proces de simplificare, Rezultatul lor indică criza necontestată a partidului liberal. Intre dreapta conservatoare, care a înglobat toate curentele tradiționaliste și stânga laburistă, unde s'au concentrat tendințele inovatoare, partidul liberal s'a desmembrat și nu-și mai găsește locul. Stratificarea s'a făcut și se desăvârșește zi cu zi prin puternicul impuls de conștiință a masselor, târânî după ea personalități de mare calibru sau desființându-le. Mecanismul, deci, primește fără nici o îngrădire lozince schimbate pe care vremea le aruncă la suprafață, dar menține principiul inițial al unei diferențieri elementare și ușor de mînuit.

Vom avea astfel în Anglia, după toate probabilitățile, sub un aspect primenit, vechea orchestră politică a veacurilor din urmă, tot atât de simplă și tot atât de monumentală.

* * *

Ar fi, de sigur, o îndrăzneală prea mare să tragem concluzii din mișcările de pe malul Tamisei și să le aplicăm direct la microcosmul nostru nelămurit, unde totul se sbate încă în chinurile facerii. Aici, firește, nu se poate invoca nicio disciplină regulatoare a trecutului, aici trăim încă în epoca de copilărie a statului înjghebat de-abia ieri. Din cele patru provincii alipite, sub presiunea celor patru moșteniri sufletești și politice abia acum se închiagă o entitate.

Dar tocmai fiindcă ne sbatem în pipăirile începutului, se pune întrebarea, dacă din exemplul societăților constituite nu se pot desface sugestii binefăcătoare? Starea actuală, aproape haotică, în care se găsește țara legitimează în ori ce caz un sbucium de conștiință. Configurația partidelor politice cu tot jocul lor mărește incertitudinea și complică lucrurile. Lipsiți de o opinie publică, care să facă ea opera de închegare și selecțiune, câmpul nostru pare o întrecere de sbucniri desordonate, fără un fel precis și fără o justificare superioară. Cel șase ani s'au scurs în frigurile procreației, multe gânduri oneste s'au cheltuit fără sporul cuvenit și multe îndemnuri vinovate au otrăvit atmosfera. Ca într'un târg cu prea multe dughene, la care se vinde adeseori aceeași marfă, lumea se plimbă uluită dela un capăt la altul într'un sgomot asurzitor de strigate orientale. E necontestat, că în acest amestec turbure granițele nu sunt bine definite și lozincele se confundă. Toate partidele politice la noi, fără a putea fi rezultatul unei stratificări normale, expuse unor fatale supralicitări de circumstanță cu care se agită mulțimea, nu prezintă încă garanții de muncă și stabilitate, decât în puterea personalităților de seamă din fruntea lor. În astfel de împrejurări, peste capul tuturor se abate o senzație disolvantă de prov zorat, care menține elementul de surpriză și esclude ori-ce legătură organică în guvernarea țării. Cine n'a făcut aceste

constatări este ori complet izolat de realitate, ori prea încercuit în propria lui găoace ca să vadă orizontul larg în fața lui.

Așa fiind situația, ne întrebăm în treacăt, păstrând și pe seama noastră și pe seama altora sentimentul just al proporțiilor, dacă n'a sosit oare vremea unei operații de simplificare, luându-ne indicația tocmai din cel mai ordonat laboratoriu pe care ni-l prezintă cea mai sănătoasă evoluție politică din câte cunoaștem. Nu e oare potrivit momentul, tocmai acum într'un apus de guvernare copleșit de o penibilă oboseală morală, să vedem normalizarea politică prin prisma unei ordini occidentale, împrietenindu-ne cu ideia că la baza ori-cărei vieți de partid nu poate fi decât, cum este de veacuri în Engiltera, o diferențiere logică de interese, determinată numai de diversitatea categoriilor de producțiune? Se vorbește atât de colaborări individuale, de fuziuni dela om la om, se „pertractează“ la toate ușile și se încearcă rețete de solidarități adhoc între persoane cu credințe disparate au fără nici o credință. Săracă țară, asvârlită capriciilor de-o clipă și ambițiilor flămânde. De ce nu se vorbește de-o codificare a intereselor colective, în sensul firesc al unei echilibrări de forțe, pe care n'o poate da decât ralierea programatică a oamenilor de-acelaș crez?

Judecată subț acest raport, al diferențierii de partide în temeiul categoriilor de producțiune, simplificarea la noi e mult mai posibilă decât în Engiltera sau în orice alt colț de pământ, fiindcă pretutindeni viața e mai complexă în occident și armonizarea de interese mai dificilă. Care e în realitate situația de aici, și care sunt ramurile noastre de energie chemate să se canalizeze într'o organizație de partid? Aspectul e în adevăr destul de rudimentar.

Avem următoarele:

1. *Producția capitalistă burgheză.*

2. *Producția agricolă.*

3. *Producția manuală a proletarilor agrari și industriali.*

Avem deci trei categorii de producție care-ar legitima existența a trei partide cu-o suprafață electorală bine fixată. De fapt numărul partidelor noastre e exorbitant. Șase sau șapte se agită sub ochii partizanilor, cu incursiuni reciproce în aceleaș domenii, fără precizări definitive de doctrină și fără limite apreciabile. În afară de făgăduințele pe care le angajază prestigiul personal al conducătorilor, ele nu radiază un sentiment de stabilitate. În ori-ce caz, mulțimea nu înregistrează o îndoctrinare pe urma lor.

Până când operația simplificării nu se va face, pân'atunci politica țării n'a intrat în normalitate.

Cum, când, și cine va trebui să înceapă acest proces, vom spune-o în curând.

OCTAVIAN GOGA

Comoara

De tai tarlăua
lui Găman
pe la erugi,
la Strâmba jos,
de la tufanul
găunos,
cinci pași la deal
și cinci în jos
în spre Roibani,
în miezul nopții
de-Armindeni
joacă bani.

Ne spun bătrânii,
prin răscruci
c'a fost o vatră
de haiduci
la cei trei nuci
ce stau spre vii,
țineau cărarea
din spre Jii.
Și-au îngropat comorile
într'un gând cu zorile
când clipesc cicorile,
și-au plecat
într'un cântat
pe la colnicul
fermecat,
lăsând o față
și-un păcat
la noi în sat.
De atunci e locul descântat
cu-n smoc de lână mărâmzat
și os de șarpe sfărâmat;

că cin's'apucă de săpat
se cojește de bubat;
i se'ncurcă gândurile,
îl alungă vânturile
și-l blesteamă câmpurile.
Numa'n noaptea de Armindeni
cine prinde să se spele
cu apă din trei ulcele,
apă strânsă din smicele
trecută prin trei inele
în trei nopți fără de stele,
și va'nfige trei prăsele
dela trei cuțite grele
într'un loc bătut de lele,
num'atunci
s'or deslega
galbenii
de vorba rea,
și vor arde
cu vâlvare
până'n cumpănă
de soare,
când pe-o clină
de cărare
va țipa o față mare...

Fată mare, vorbă veche,
cu răbojul pe ureche
și cu inima suveche...
Frumusețea nucilor,
gângurirea luncilor,
chiotul volnicilor
și sfada haiducilor...

D. CIUREZU

Conspirația separatistă

Cetitorul ne va ierta acest titlu, care seamănă puțin a afiș de cinematograf. El nu va găsi, de-alungul acestor rânduri, nici o notă de ridicol, nicio tendință de exagerare. Va gustă, mai de grabă, multă amărăciune și o adâncă indignare. Căci e vorba, într'adevăr, despre un atentat criminal împotriva unității naționale.

S'o luăm mai de departe... Era în toamna anului 1919, după un an de cârmuire provincială, de tristă amintire, a Consiliului dirigent. Conducătorii repausatului guvern provizoriu dela Sibiu începuseră să simtă în jurul lor tot mai stăruitor, aici în Ardeal, mirosul neplăcut al unei popularități în descompunere. Trecuse o iarnă, trecuse o primăvară, trecuse o vară întreagă, și cafenelele din capitala improvizată a dlui Iuliu Maniu era plină de samsari, cari negociau în văzul lumii permisele de sodă, de sare, de slănină, ale dlui Romulus Boilă; căci acesta deținea în mâinile sale novice cheia transporturilor și cornul aprovizionării. Vama ungurească nu se ștersese dela Predeal și finanții năvăleau prin trenurile cu geamuri sparte, ca să caute pe sub băncile de lemn ale vagoanelor de clasa întâia, oala cu untură dela Brașov, s'o confisce. Lumea murmură pretutindeni, din Căineni până la Oradea-Mare, și, în ședințele homerice ale Consiliului dirigent, se articulau, cu mâna pe clanța ușii, acuzații precise de hoție.

În asemenea delicate împrejurări, opinia publică din așa numitul Regat, sătulă de experiența vechilor partide politice, așteptând o schimbare până în adâncul sistemelor de guvernare, dorind din toată puterea ei proaspătă năvala biruitoare a oamenilor noi, își întorsese privirile spre Ardeal și cerea de-acolo infuzia regeneratoare. Din toate piepturile se auzea același strigăt: „Să vie ardelenii!”

Și ardelenii au venit, spre nenorocul lor, numai cu ceea ce credeau că au de oferit. Au venit cu dl Iuliu Maniu, care s'a eschivat din primul ceas, prudent și bănuitor, refuzând să lepede de pe umeri mantaua de vreme rea a guvernului provizoriu dela Sibiu; au venit cu dl Alexandru Vaida, care a plecat la Paris să apere interese României prin tâlmaci; au venit cu dl Șt. C. Pop, adorabilă figură de pachiderm din Chelmac, locțiitor de prim-ministru, acoperind cu su-prafața sa rotundă fotoliile interimare a șapte departamente. Guverna-

rea aceea a rămas de pomină. Impulsivul ministru al finanțelor se războia în plin Parlament cu Banca națională, aranjând astfel problema valutară, și manșetele sale sburau pe de-asupra tribunei, ca niște proiectile de carton. Colegul său dela argicultură aducea înaintea Camerei legea împroprietării, fără iscălitura Suveranului, care o făgăduise țaranilor în tranșee. Iar ministrul de interne, mărturisindu-se el însuși social'st „sui generis“, îngăduia comuniștilor să plimbe steagul roșu pe dinaintea Palatului regal...

Un asemenea guvern nu putea să trăiască, și n'a trăit. Descălucând la București, conducătorii de-atunci ai partidului național n'au priceput, că însușirile lor politice, care se dovediseră insuficiente pentru gospodăria modestelor „resorturi“ de pe strada Cisnădiei, n'aveau cum să crească dintr'odată, ca prin minune, biruind singure greutățile de neînchipuit ale începutului de viață publică în România întregită. Dl Iuliu Maniu a ascultat vocea instinctului său de conservare, și s'a tras deoparte, la loc ferit. Dl Vaida însă, cu superba siguranță a diletantului, a mers 'nainte, de capul dumisale, închipuindu-și că va ferici o țară întreagă numai cu talentul d-lui Șt. C. Pop, cu abilitatea d-lui Aurel Vlad și cu experiența d-lui Mhai Popovici.

O decepție adâncă s'a strecurat, deci, spre regretul tuturor, în locul avântatelor iluzii. Guvernul d-lui Vaida s'a văzut silit să se retragă, doborât de propria-i slăbiciune, fără să se fi ținut o singură adunare publică împotriva lui, fără să i se fi adresat o singură interpelare, fără să fi suportat un singur atac din partea opoziției, aproape inexistente, a partidului liberal. Și, cu toate acestea, căderea a fost decisivă, brutală, dureroasă... Pentru ce? Explicația era simplă și au fost destui ardeleni cari s'o vadă. Chemat să joace un rol de arbitru în politica românească, și reprezentând printr'un norocos concurs de împrejurări quasi unanimitatea electorală a Ardealului, partidul național a disprețuit din cel dintâi moment forțele politice pe cari le scosese la lumină sentimentul popular al vechiului Regat. Acest dispreț părea să fie, la început, urmarea fatală a unei nepriceperi vinovate. Astăzi se dovedește, că ne aflăm în fața unui caz cu mult mai grav. Nu avem de a face numai cu înduioșătoarea dificultate de adaptare la alte împrejurări de existență a unor oameni stăpâniți de umbrele unei stăpâniri apuse. Dinaintea noastră apare, în toată goliciunea ei, ura...

Destăinuirea dlui G. Bogdan-Duică a sfâșiat cu un singur gest dulceaga mască a ipocriziei. Acum știm ce să credem despre sinceritatea cu care fostul președinte al Consiliului dirigent se prefăcea că dorește tovărășia partidelor politice din restul țării, pe care le crede, pe toate: „lacomă, nemiloasă și nepatriotică“. Acum înțelegem pentru ce credințioasa sa gardă vorbea mereu despre revizuirea pactului dela Alba-Iulia, unde unirea s'a decretat (nu s'a proclamat, cum credeau unii) „cu condiții bine definite“. Acum suntem dumiți cu privire la dragostea frățască, pe care acești norocoși desrobii de sub teroarea

contelui Tisza o poartă desrobitorilor lor, „elementul țigănos din vechiul Regat”.

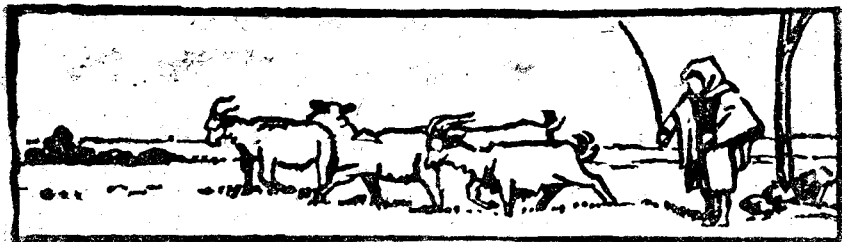
„Elementul țigănos din vechiul Regat!...” Dar cine poate să descifreze, fără să i se urce sângele în obraz, rostul biciuitoarei ofense? N'au lăsat oare fiii buni ai acestei țări batjocorite, fășii din carnea lor sfâșiată pe stâncile Carpaților? N'au semănat cu oasele lor albe în-tinsul câmpurilor de bătaie? N'au murit, atâția, cu privirile ținute în zare, spre A-ba-Iulia? Pentru ce aceste picături de otravă, în sfântul potir al unirei? Numai pentru că d. Romulus Boilă nu mai acordă permise? Numai pentru că d-l Vaida nu mai e prim ministru? Numai pentru că d. Șt. C. Pop nu mai conduce patru ministere?

Zadarnice întrebări, recunoaștem. Zadarnice, mai ales pentru noi, cari nu suntem, în paginile *Țării Noastre*, la cea dintâi constatare despre tendințele separatiste ale așa zisului partid național dela noi. De atâteaori ne-am străduit, din colțul nostru, să proiectăm lumina obiectivelor noastre constatări în tabăra unor adversari, atât de compătimiți și cu atâta amor democratic ocrotiți de o anumită presă a Capitalei. Documentul dat la iveală de d. G. Bogdan-Duică vine să justifice încă odată lupta pe care am dus-o aci, desvâlțând un dureros capitol al frământărilor politice din România întregită.

Această întregită Românie, având să se scuture de penibila moștenire a trei dominații străine, are nevoie de puterile ei înfrățite, pentru a ieși biruitoare de-asupra greutăților care-i stau în cale. Drept răspuns, dnii Iuliu Maniu și Alexandru Vaida se gândesc să așeze Ardealul și vechiul Regat față în față, „într'o luptă pe viață și pe moarte” și propovăduiesc „exasperarea tuturor păturilor din Transilvania împotriva regătenilor”. Formula salvatoare, iat-o, în toată elocvența ei laconică: — „Ardelenismul e în floare. Nu trebuie decât să rostesti cuvântul vechiul Regat, ca pe fiecare român, plugar sau domn, să-i apuce groaza. Dar să nu fim încrezuți. Curentul există, însă trebuie organizat pentru ca să ducă la izbândă”.

Zarurile, prin urmare, sunt aruncate. Printr'o simplă întâmplare, am descins cu lampa adevărului în beciurile sufletesti ale acestor îndrumători înțelepți, roși de dușmăni ascunse. Rămâne să vedem, acum, dacă Ardealul însuș le împărtășește necazul...

ALEXANDRU HODOȘ

Iarăși străinii

Ziarele minoritare din Ardeal tratează cu un deosebit interes nou regim al străinilor, instituit de curând de d-l Tătărescu, subsecretar la ministerul internelor. Noua ordonanță e discutată până în cele mai mici amănunte și complectată cu explicațiile oficiale și semi-oficiale ale organelor încredințate cu executarea ei; unele spunând că noile norme ținesc să atenueze rigorile legilor anterioare, altele dimpotrivă, înclină să creadă că se urmărește o înăsprire a lor. Va mai trece, probabil, multă vreme, până când organele noastre executive vor ști dintr-un tot începutul ce vor să facă. Deocamdată, vedem că cei interesați își dau perfect seama ce au de făcut. Ei răstoarnă noul regulament pe toate laturile, îl citesc, îl comentează, cer explicațiuni asupra punctelor neclare sau primejdioase, cu scopul evident de a pătrunde adevărata intenție a lor. Odată lămurită această chestiune, aplicarea nu le mai rezervă nici o surpriză; ei își vor pregăti cu grijă și temei eludarea lui. În vederea acestei eventualități, confirmată prin atâtea exemple dureroase, ne simțim îndemnați a ne ocupa și noi de acest nou regim, arătând cu toată sinceritatea și obiectivitatea greșelile lui inițiale.

Lăsăm la o parte înșirarea numeroaselor puncte care promit a soluționa, pe hârtie, cea mai apăsătoare problemă internă. Vor fi printre acestea și bune și rele. Care sunt mai numeroase, este aproape indiferent. Depinde de modul de aplicare, care din cele două categorii va prevala. În materie administrativă, o bună aplicare șterge și greșelile cele mai isbitoare, după cum o aplicare rea face iluzorie și cea mai ideală lege. Din acest motiv, anticipăm formei redacționale a noului regulament toată încrederea și ne îndreptăm privirea asupra sistemului de aplicare, care este piatra de încercare a oricărei norme administrative.

Subt acest din urmă raport, subsecretarul Internelor a rămas consecvent concepției înrădăcinate în administrația noastră antebelică, cu tot convoiul ei de aberațiuni, din care vom desprinde numai ceea ce ne

înterează în cazul dat. Dl subsecretar de stat a comis imensa greșeală de a fi trecut chestiunea străinilor în atribuțiunea exclusivă a serviciului de siguranță, împrejurare care va agrava și mai mult problema străinilor.

Am avut nu odată ocazia să arătăm în aceste pagini, că România a eșit demult din preafericita epocă, când străinii de pe teritoriul ei o interesau numai din punct de vedere polițienesc. În vechea Românie, unde statistica străinilor nu atingea un număr prea însemnat, deferiirea lor în atribuțiunile poliției era un lucru cât se poate de firesc. Cea mai bună dovadă despre aceasta este faptul, că până la războiu o singură dată s'a legiferat asupra acestei chestiuni, prin anii 1880, și atunci foarte sumar. Dar a venit războiul, care a agravat problema, prezentând-o sub noi forme, pentruca, deodată cu sfârșitul lui, să ne trezim în fața unei capitale probleme de stat. Legiferarea din 1921 o cântărește din punct de vedere economic, iar anii ce au urmat ne-au desvăluit încomensurabila ei importanță politică. Numai organele de execuțiune, administrația, au rămas pe loc cu aprecierile, fără să-și dea seama de evoluția vertiginoasă prin care am trecut, căzându-se s'o soluțiune și acum cu aparatul primitiv din epoca pașnică și patriarhală de dinainte războiului: cu poliția.

Dacă este adevărat, că importanța politică și economică a străinilor covârșește pe aceea polițienească, ne întrebăm, de ce se exclud oare dela urmărirea ei tocmai organele care sunt în primul rând interesate? Dacă străinii sunt un balast politic și economic, de ce nu este admis să-și spună cuvântul inspectorul politic principal al guvernului de totdeauna (prefectul județului) și primarii orașelor, pe umerii cărora cade toată răspunderea pentru stările economice și sociale, mai ales în marile orașe din Transilvania? Aceasta, în ce privește partea principiară a chestiunii.

Dar partea practică justifică și mai puțin ideia fundamentală a noului regulament. Aci am invoca tocmai argumentele spuse de dl subsecretar de stat al Internelor cu ocazia recentelor consfătuiri avute cu prefectii de județ și poliție.

Organele noastre polițienești — dupăcum foarte bine a constatat subsecretarul de stat — neavând legi speciale și precise de organizare, nu cunosc ce va să zică munca administrativă coordonată. Ele lucrează pe apucate, fiecare unde poate, după cum le taie capul, neavând alt obiectiv înaintea ochilor decât de a se scăpa de amestecul inoportun al celeilalte. Așa procedează poliția, așa jandarmeria, la fel siguranța. Asupra unor organe, astfel așezate din punct de vedere constituțional, nesupuse nici măcar autorității imediate a prefectului de județ, e foarte firesc că nu se poate exercita nici o influență de armonizare indirectă. În afară de acestea, am mai putea servi și noi numeroase alte constatări, dar ne mulțumim să ne ocupăm deocamdată de siguranță, pe care noile dispozițiuni o împing pe planul întâi.

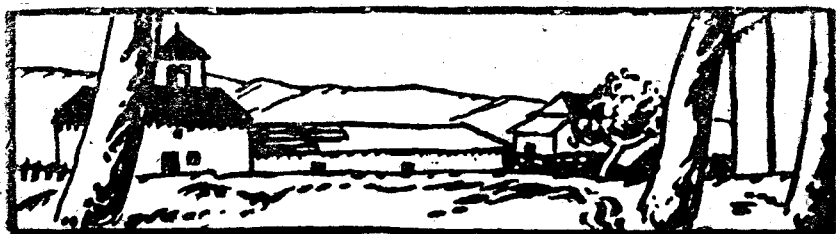
Despre nici un serviciu al statului nu sunt așa de multe de spus — și nu tocmai lucruri bune — ca despre siguranță. Concepută dintr'o

idee bună — când s'au ivit la noi oare idei rele? — printr'un nenorocit și insuficient mod de organizare ea a ajuns să fie unul din cele mai șubrede servicii de stat. Ea este, pare-ni-se, singura instituțiune asupra căreia se unesc, peste barierile de partid, toate părerile, unanim nefavorabile. Fără atribuțiuni precise, cu recrutări de funcționari lipsite de cea mai elementară selecțiune, ea este azi o instituțiune atât de detestată și inutilă, pe cât de importantă se credea că trebuie să fie. Dacă ar fi să-i cerem personalului ei pregătirea ce se impune în alte ramuri de administrație, poate mai puțin importante, licența în drept bunăoară, tare ne este teama că în cuprinsul Ardealului numai unul sau doi ar mai putea-o reprezenta. Aceasta fiind trista situație, la ce concurs ne putem aștepta în soluționarea celei mai grele probleme de stat ce i-s'a încredințat? Subsecretarul dela interne a uitat, probabil, cele întâmplate cu ocazia încoronării dela Alba-Iulia, când serviciul nostru de siguranță abia din relatările ziarelor din Ungaria a aflat date precise asupra numărului celor expulzați. Acest caracteristic exemplu, luat d'n atâtea altele, ne permite să ne facem, încă de pe acum, o idee despre activitatea viitoare a siguranței noastre în legătură cu problema străinilor.

Dar mai presus de orice neajuns de organizare, o pândeste marele nostru dușman cu două capete: arbitrarul și corupția, pentru care, din cele spuse reiese, că toate elementele sunt de față,

Iată, în mod sumar, motivele care ne împiedecă, de a aștepta vreun bine dela noua reglementare a impetuoasei năvale străine, deși credem că măsurile s'au luat cu o perfectă bună credință. În starea noastră actuală, nu măsuri noi și numeroase ne trebuiesc, ci una singură: schimbarea radicală a vechiului sistem. Să așezăm fiecare instituțiune, ca și pe individ, la locul potrivit, cu roluri precis definite, în mod armonic legate în angrenajul administrației generale, riguros controlate și drept judecate. Unele indicii ne fac să credem, că nici aceasta nu mai este de ajuns. Predispoziția pentru alunecări morale la noi este așa de accentuată încât buna organizare și controlul ierarhic par a fi insuficiente. E nevoie ca însăși societatea să acționeze, făcându-se în mod organic paznicul funcționarilor de stat, fie prin o participare efectivă în administrație — dacă se va realiza descentralizarea administrativă — fie sub altă formă. Cu temei și succes, numai de aci poate fi apucată chestiunea.

P. NEMOIANU

Satul locotenentului Ionescu...

Frumoasă e primăvara în Bugeac!.. Cât prinzi cu privirea, pământul acela, negru și gras, se întinde până ce se pierde în linia nesigură și tremurată a zării... Pălcurile satelor se ivesc așa de rar pe această neagră întindere, încât parcă orizontul se lărgeste și mai tare, după ce ochiul scapă de cele câteva clipe de zălogire pe care i-le ia privescarea satelor lipsite de copaci... Și peste tot cuprinsul, la răstimpuri, trec cârduri de paseri sălbatice: rațe, găște, dropii... Drumurile, toate de țarină, se pierd, și mai negre, dealungul ogoarelor nemărgenite. Și n'aș putea spune ce anume farmec se toarce din întreaga înfățișare a stepei, — ceva blajin, ca un gând de bine și de visare, — ca o părere de poveste fără vorbe, străveche și domoală, ceva din niște vremi care, după ce-au apus, și-au lăsat în preajma ogoarelor mireasma nedeslușită și peste puțință de lămurit...

Acolo, în Bugeac, pe vremea primăverii anului 1918, ne fu hărăzit, mie și soldaților mei, să băciuim, preț de vreo câteva luni de zile, într'un sat bogat și liniștit... Ești ca paiul de slabi din tranșeele dela Mărășești, dădurăm aici de-un trai lipsit de trude mari, care ne mângăia de arsura usturătoare a așteptării demobilizării. Mare era dorul nostru de cei de-acasă!.. Nu mai avea margini acest dor!.. În ochii tuturor oamenilor mei licărea ca puncte de foc, dorul de-acasă. Dacă le-ai fi tăiat inima, la toți, ai fi găsit acolo, scrisă adânc, vorba: *dor*...

Veni, pe urmă, Paștele... Basarabeni, primitori și deschiși la inimă, ne ospătară cu tot ce aveau mai bun... Și-așa, dorul de-acasă se adumbrea de bunătatea oamenilor...

Atunci, acolo, în mijlocul Bugeacului prins în vălmășagul desprimăvărării, căzu peste sufletele noastre, hăzania tratatului de pace dela București... La început, ne încruntaram, — dar, pe urmă, am râs... Camaradul meu, locotenentul Ionescu, un învățător dorohioian, rămase însă posomorât toată vremea... Soldații primiră vestea aproape cu nepăsare, ca și cum ar fi zis, prin muțenia lor: „iacă vezi, asta nu se poate, că-i prea mare prostia!”. Mărturisesc că așa simțeam eu pe oamenii mei...

Locotenentul Ionescu era un om domol, tăcut, și ades neîncrezător... Zadarnic cercam să-l conving că acest tratat de pace era o nerozie și o neputință... El dădea din cap și tăcea. Doar de spunea atât, îndoielnic: „se poate-se poate“!

Și iar dorul demobilizării apropiate înmăiau așteptarea și înflăcărau nespusele doruri...

Eu însumi luptam din greu cu propriul meu suflet... Oricât, veștile nu erau bune, zărilor viitorului încă stăteau nelămurite, — așteptarea prelungită sfredelea dureros și în sufletul meu necăjit de-atâtea trude... Știam pe ai mei încă sub nemți, lipsiți de hrană și slabi, îndoiți și ei de nesiguranță și de neliniști... Dar, — bun e Dumnezeu — îmi ziceam, vom trece și aceasta... Tratatul de pace însă, nici măcar n'am vrut să-l cetesc, că dacă l-aș fi cetit aș fi putut afla pricina tăcerii mohorâte a locotenentului Ionescu.

O întâmplare mă făcu totuși să aflu această pricină... În una din zile, locotenentul Ionescu îmi trimise veste că e bolnav și că nu poate veni la masă... Ordonanța lui — tot un dorohoian — spunându-mi acest lucru, părea foarte trist...

Îl întreb:

— „Ce este, băiatule? Ce aveți voi?“...

Soldatul tresări și-mi răspunse:

— „Nimic, domnule căpitan“...

— „Cum nimic?.. Ce stați așa amândoi!“ și soldatul nu eși din acest „nimic“, rostit cu încăpăținare...

În după amiaza acelei zile, luându-mi toiagul meu „de pribegie“, cum spuneam eu bățului de care nu m'am despărțit o clipă în Basarabia, — plecai spre locuința locotenentului Ionescu... În curte, nici o mișcare... În tindă, — nimic... Mă oprii, și fără gând de ispitire, ascultai... În odaia din fund, locotenentul Ionescu, blajinul și tăcutul învățător, stătea pe pat și-și ținea capul în palme, iar soldatul lui, ședea în picioare și-l mângăia pe creștet... Vorbeau ceva... Mă oprii, — ca ținut în loc... Locotenentul zise:

— „Ce ne facem, Ioane, ce ne facem noi?!“ Și atunci băgai de seamă că din ochii locotenentului picurau lacrimi pe lutul odăii... Un fior de durere îmi trecu prin suflet.

Soldatul, cu glasul sugrumat de plâns și mângâind pe ofițer, îi spunea, frățeste:

— „Nu se poate, domnule locotenent, — nu se poate... „Tăcură...“ Avui pornirea să plec fără să fiu simțit, dar într'o clipă, soldatul mă văzu, își șterse ochii, smunci pe ofițer, — și, fără să vreau, îi avui pe amândoi față, tăcând tustrei. Locotenentul, într'o grabnică mișcare de rușinare, își șterse ochii cu podul palmei și înghiți un nod ce-i stătea în gât...“

Stăpânindu-mă, — le spusei:

— „Ce este?!.. Ce s'a întâmplat?!..“

Locotenentul Ionescu, răspunse greu:

— „Nu-i nimic...“

Mă așezai pe pat, — și, prietenește, îi zisei din nou :

— „Spune-mi și mie, ce este?.. De ce vă ascundeți de mine?!...

Cu greutate, locotenentul grăi, având mereu un tremur de emoție în glas :

— „Domnule căpitan, satul meu... al meu și-al lui Ion (îmi arată ordonanța) ...satul nostru... da... unde avem noi gospodăria noastră... știți... din moși-strămoși... Cu toate așezările noastre...”

Glasul locotenentului se împotmolea... Îl ajutai :

— „Ei, ce este cu satul vostru?...”

Locotenentul reluă :

— „...Satul nostru, domnule căpitan, ...unde am... doi copii îngropați... și pe tata... și pe mama...” Lacrimi bolovănoase se rostogoleau liniștite pe obraji, din ochii senini ai învățătorului... Insumi mă simteam atins... Bănuiam ce este...

Locotenentul sfârși :

— „...Satul nostru a trecut.. la nemți...”

Ordonanța se uita pe geam, locotenentul în picioare, cu privirea în jos, — iar eu cu sufletul tremurat de emoție, căutam un drum ca să potolesc volbura din sufletele celor doi năcăjiți...

Brusc, cu mintea învăpăiată de-o idee, mă sculai și spusei celor din fața mea :

— „Locotenent Ionescu, — ștergeți lacrămile, — încinge-te, — și hai cu mine !..”

Locotenentul, ca un hipnotic, făcu ceea ce-i spusei... Voiam să-i fac o dovadă așa de desăvârșită și de luminoasă, încât să-i răpesc și umbra unei îndoieli din suflet...

La doi pași de locuința locotenentului, era cazarma.

Cum eșii, — scosei din buzunar fluierul, și dintr'odată, pe neașteptate, dădui semnalul prelung de alarmă. Locotenentul, o clipă, se îndoii de sănătatea minții mele.

Repetai, hotărît, semnalul... Câteva clipe de tăcere, — și pe urmă, ușile cazarmei se isbiră în lături și soldații, se iviră... învâlmășiți, potrivindu-și îmbrăcămintea, cingătorile, armele... În câteva minute, frontul era format, toată lumea la locul ei, — mitraliera în flancul stâng...

Fără să le dau răgaz, vorbii, adunând oamenii cerc, în jurul meu:

— „Camarazi!... Ați auzit de tratatul de pace dela București?!”

Un „da” formidabil fu răspunsul.

— „Ați văzut voi acolo, că cică ni se iau munții și marea?!...”

Acelaș „da” și mai tare...

— „Ei, acuma, să-mi spuneți voi, dacă credeți că noi putem trăi fără munți și fără mare?!...”

Un „nu” asurzitor, repetat de zeci de glasuri, — ne copleși.

— „Camarazi!... Să zicem, așa, că ne ia munții și marea...”

Soldații isbucniră:

— „Nu se poate, — nu se poate!...”

— „Ascultați!... Să zicem că ni-le ia... Să-mi răspundeți lămurit: ne facem cu toții *haiduci*, ca să le luăm înapoi?!”

De data aceasta, fu hăuitor:

— „Ne facem *haiduci*, — ne facem *haiduci*!...”

Și nu-i mai putui ține. Ca deslănțuite din adâncurile curate ale sufletelor lor, soldații, cu ochii înrouați de o emoție nestăpânită, începură să arunce văzduhurilor, uralele lor, aproape sălbatice...

Repede, atunci, le făcui semnalul știut numai de noi, — și cât ai clipi, armele să făcură piramidă, — iar oștenii porniră o horă năstrușnică, ruptă în altele: două, trei, zece... Fură aduse vioara și cobza, fluerele și drâmbele... Și-așa, din senin, spre mirarea băștinașilor, — ziua în amiaza mare, — întreaga suflare soldățească se porni pe-un joc și pe-o chiuială, de se strânse tot satul... Și'n horă, pe urmă, se prinseră și fetele și flăcăii, — fără să știe pricina îmbucurării...

Eu priveam pe furiș spre locotenentul Ionescu, și-i urmăream pe chip undoirea sufletului... Se însenina treptat, — și începea să suradă de gândul meu șagalnic...

La un răstimp, mă apropiai de el, și ca într'o taină, îl întrebai:

— „Ei, ce zici, locotenent Ionescu, îți mai iau satul, nemții?!...”

Locotenentul, surâzând, ridică ochii spre mine și fără vorbe, mă încredință că „asta nu se poate, ca fiind o prea mare prostie...” cum ziceau, simplu și cu convingere, oștenii noștri...

AL. LASCAROV-MOLDOVANU

Republica moldovenească

Proclamarea republicei moldovenești în granițele Federației Sovietice de către guvernul sovietic n'a uimit de cât pe acei cari nu cunosc nici tactica revoluționară a Sovietelor, nici sensul nouilor lozinci cu ajutorul cărora guvernul sovietic hotărăște timpul pentru o nouă încălcare, pentru un nou războiu. Toată lumea se întreabă: de ce până acum, în timpul acestor șapte ani de existență a Federației Sovietice, guvernul comunist dela Moscova n'a ridicat chestiunea moldovenilor răspândiți pe pământul ucrainian, dincolo de Nistru, până la țărmurile Dniprului? Mulțumită cărei împrejurări, guvernul sovietic admite astăzi pe teritoriul său proclamarea unui stat moldovenesc, al cărui teritoriu se găsește, în covârșitoarea lui întindere, în granițele actuale ale statului român? Sau: există în Federația Sovietică o masă de moldoveni atât de compactă, și politicește atât de clarificată, încât să i se permită organizarea, mică și fictivă, a unui stat nou, ca să i se ia după aceea în considerație drepturile pe care le-ar avea, vorbind juridicește, acest nou subiect de drepturi? Sau: dacă principiul de autodeterminare politică, ne mai vorbind de cea națională căci bolșevicii nu o admit, pe care ar fi trebuit să-l aibă toate popoarele, libere sau aflate toate sub o dominație străină, e atât de respectat de către guvernul sovietic, de ce nu se îngăduie libera autodeterminare a tuturor popoarelor cari sunt încorporate astăzi, cu violența celei mai revoltătoare terori, de către forța sovietică militară, în granițele Federației Sovietice? Am avea atunci acolo un mare număr de republici: republica tadgikilor cu o populație de 750.000 de cetățeni, republica ossetilor cu 171.000 locuitori, republica persană cu 31.000 locuitori, republica greacă cu 186.000 de locuitori, republica țișanilor cu 44.000 locuitori, republica ovreiască cu 5.640.000 locuitori; republica finilor dela Volga cu 1.399.000 locuitori: mardvini și ceremișiși.

republica fiinilor din regiunea munților Urali și a fluviului Kama cu 6.797.600 locuitori: ziriani, permiați și votiaci, republica ostiacilor și vogulilor cu 28.000 locuitori, republica kirghizilor, de origine turco-tătară, cu 4.884.000 locuitori, republica tătară cu 3.737.000 locuitori, republica psaschirilor cu 131.000 locuitori, republica ciuvașilor cu 843.500 locuitori, republica Cartveliei și a Iveriei cu 1.352.500 locuitori, republica georgienilor cu 840.000 locuitori, a imeretinilor cu 273.000 locuitori, a mangrelienilor cu 239.500 locuitori, a svanețienilor cu 15.000 locuitori, a cecenților cu 326.000 locuitori, a leșghinilor cu 600.000 locuitori, a circăsienilor, etc. Triburile aziatice din grupul paleaziatic sau hiperborean: ostiacii, incaghirii, ciuhcii, eschimoșii, aleuții, camciadalii, și atâtea alte limbi ar fi trebuit să se constituie fiecare într-o republică, care să fi aderat în mod cu desăvârșire liber la forma sovietică de stat și să fi acceptat suveranitatea duumviră a lui Apfelbaum-Zinoviev și Bronștein-Troțchi. De ce s'a proclamat atunci *numai* republica moldovenească? Fiindcă moldovenii dintre Nistru, Bug și Dnipro sunt într-o mică inferioritate numerică în comparație cu alte mase etnice, ne-ruse, din marea de oameni care populează această sinistră „Federație de Republici sovietice, socialiste“.

„Republica moldovenească“ nu este o nouă formație geografică pe teritoriul Federației Sovietice. „Republica moldovenească“ este lozinca de atac a guvernului sovietic. Este ajunul unui războiu. Este începutul războiului. Pe de altă parte: „Republica moldovenească“ este o nouă strategie revoluționară, este o nouă revoluție pe care guvernul sovietic a început a o deslănțui la periferia de răsărit al statului român. „Republica moldovenească“ este o nouă etapă a imperialismului roșu. Acest imperialism *n'a declarat* niciodată nimănui războiu: întotdeauna l'a *provocat*. „Republica belorusă“ a fost lozinca de încălcare a guvernului sovietic pentru a călca, a cuceri, și a subjuga teritoriul belorus. „Republica polonă“ a fost parola cu care trupele roșii au încălcat teritoriul Poloniei în 1920. „Republica ucrainiană“ a fost semnalul de atac, cu care Republica Sovietică rusă a intrat de trei ori în pământul malorușilor (ucrainienilor): odată, provizoriu, fiind gonii de ocupația austro-germană, în 1918; a doua oară tot în 1918, toamna, împrășiind trupele lui Pavlo Scoropadschi, Hatmanul Ucrainei, și a treia oară, cucerind întreg teritoriul Ucrainei, stăpânit de trupele lui Petliura și a Directoriei dela Vinnița, în 1919, — anul, în care Moscova s'a întărit definitiv în Kiev și Harcov, încorporând *manu militari* o populație de 35 de milioane în corpul Federației Sovietice. „Republica azarbegiană“ a fost semnalul de cucerire a Trans Caucaziei; „republica georgiană“ a fost formula cu care trupele sovietice au intrat în Georgia; „republica armeniană“ a fost ajunul lățirii imperialismului sovietic până la granițele Turciei; „republica din Extremul Orient“ a fost o formă provizorie de a transforma teritoriul Siberiei în teritoriu sovietic, adică a instala acolo stăpânirea tovarășului Crasnoșciocov, fost Tabelsou. Toate aceste „republici“ sunt de fapt inexistente: toate însă la timpul lor au fost pretexte pentru o luptă civilă, pentru o luptă de cucerire. Astăzi, la ordinea zilei e pusă chestia pătrunderii efective

a imperialismului semitosovietic în Europa, și pentru posibilitatea acestei pătrunderi în Europa s'a proclamat „republica moldovenească“.

Printr'o analogie de tactică ajungem să pricepem tactica-tip a acțiunii revoluționare a guvernului sovietic în țările, pe care le vizează el. Dupăcum s'a procedat cu celelalte „republici“, se procedează astăzi și cu „republica moldovenească.“ Se constituie un guvern respectiv din cei mai activi comuniști, comuniști poloni, georgieni, ucrainiani; sediul e întotdeauna în apropierea graniței statului — victimă. Din sânul acestui guvern sau paralel cu el se alege un „comitet revoluționar militar“ din comuniști, cari conduc operațiile. Acestui comitet i se pun la dispoziție bani, oameni, armată, mijloace de propagandă și de tulburare. Și se începe încălcarea: însă această încălcare nu pornește la început din Rusia Sovietică; aceasta ar fi o demascare; turburarea începe înlăuntrul teritoriului vizat. Se fac greve, se aruncă în aer trenuri, se prăbușesc poduri, se strică șosele, explodează depozitele de muniții, se cheamă „proletariatul“ pe stradă; se întrebuințează într'un cuvânt tot ce poate produce o turburare. Și după aceea, armata sovietică vine în ajutor, în ajutorul proletariatului răsculat împotriva capitalului și a burgheziei. Și, firește, guvernul sovietic, „guvernul muncitorilor și al țărănilor“, nu poate lăsa la grația burgheziei îndârjite proletariatul răsculat. Intrarea armatelor are astfel o aparență de legitimitate — căci acest instrument al imperialismului sovietic, armata roșie, nu e armată națională, ci internațională, armata organizată a proletariatului mondial. Rând pe rând, această armată a apărut proletariatul belorus, ucrainian, polon, azarbegian, georgian, armenian, și rând pe rând, Moscova sovietică a pus stăpânire pe țările respective. Acum guvernul sovietic intenționează, și nu în glumă, deși nu în mod declarat, să apere proletariatul moldovean din Basarabia Moldova, Bucovina, și mai adânc în România, și mai departe de granițele ei. Există în Rusia Sovietică un guvern comunist al lui Bela Kun; acest guvern al Ungariei Sovietice va fi utilizat de internaționala a III la timp, când „revoluția mondială“ se va întinde și acolo. Armata roșie îi va sta la dispoziție, cum stă astăzi la dispoziția guvernului „republicei moldovenești“.

Guvernul sovietic a încercat să se introducă în Europa nu numai ca turburător, ci ca un guvern conducând revoluția mondială, încă la conferința dela Viena, când cu atâta istețime pusese chestiunea plebiscitului Basarabiei. Plebiscitul aici era numai o stratagemă, iar Basarabia — terenul unde argumentele sovietice păreau a avea cea mai convingătoare putere. Căci plebiscitul, în concepția sovietică, are însemnătate și e acceptabil în măsura în care garantează nu adevăr național, de pildă drepturile unei majorități etnice asupra teritoriului pe care se găsește, ci puțința unei minorități sociale, — de pildă proletariatul într'o țară agricolă, — de a deveni clasă dominantă. Un plebiscit „social“ în Rusia ar da o majoritate țărănească covârșitoare: cu 95% ar birui procentul proletariatului rus. Statele Constituate din 1918 au arătat că proletariatul rus — cu atât mai mult proletariatul devenit comunist — este într'un raport de jalnică minoritate față de imensele

masse țărănești, asupra cărora și-a instalat dictatura prin violență și sânge. Dar plebiscitul, atât cel național, cât și cel social este un mijloc întrebuițat de guvernul sovietic numai atunci când n'are alt mijloc de a-și porni trupele roșii. „Când Imperialismul și revoluția — spune generalismul armatelor roșii, Leiba Broștein-Troțki — se luptă cu îndărătnicie pe fiecare parcelă a globului pământesc, referendul și plebiscitul se transformă în ficțiune. Pentru noi chestiunea nu se rezolvă prin metodele statistice democratice, ci prin metodele dinamice revoluționare. În general, de ce e vorba în cazul de față? (Adică de intrarea trupelor roșii în Georgia). E vorba de faptul, că revoluția sovietică georgiană s'a înfăptuit incontestabil cu participarea activă a armatei roșii — și ar fi fost o trădare de a nu ajuta pe lucrătorii și țărani georgieni cu forța armată, din moment ce noi aveam această forță armată la dispoziția noastră. Revoluția s'a produs după o experiență politică de trei ani de independență națională, în condiții care asigurau revoluției nu numai un succes militar provizoriu, ci un succes de adevărată politică, adică facultatea de a lărgi și a consolida fundamentele sovietice ale Georgiei. Și tocmai în aceasta constă sarcina revoluționară“.

Este, prin urmare, foarte clar: există un proletariat cât de mic, și o țărănime foarte compactă, în „Moldavia“ — (Basarabia, Moldova, Bucovina). Acest proletariat trebuie eliberat, căci altfel ar fi o trădare față de el din partea armatei roșii, instrument al guvernului sovietic. Această eliberare nu e o acțiune de eliberare națională, ceea ce făcea țarismul în politica sa balcanică față de ppoarele creștine împotriva turcilor, ci o eliberare socială de sub stăpânirea imperialismului capitalist. Această „sărire în ajutor“ se face când se începe lupta socială, adică revoluția. Pentruca această revoluție să înceapă, ca guvernul sovietic să sară în ajutorul proletariatului moldovean, Internaționala a III-a creiat „republica moldovenească“. Și noi suntem foarte siguri — ne asigură șapte ani de existență a guvernului sovietic — că armata roșie nu va „trăda“ proletariatul „republicii moldovenești“.

Nu e aceasta o declarație de războiu civil de către guvernul sovietic în granițele statelor europene?

Acest războiu civil trebuie început imediat printr'o revoluție: „republica moldovenească“ este semnalul acestei revoluții. Ea trebuie făcută pe teritoriul acestei republici, de către proletarii „moldoveni“, ca guvernul sovietic să iasă scutit de acuzarea de a se fi amestecat direct în treburile altui stat. Ceea ce spune Troțki:

„Cucerirea puterii de către proletariat trebuie să fie fructul propriei sale experiențe politice. Această nu înseamnă, că sforțările revoluționare ale muncitorilor, de pildă în Georgia, (de pildă în „Moldavia“) nu vor putea găsi un ajutor armat din afară. E necesar numai ca acest ajutor să vină în momentul când trebuința e preparată printr'o dezvoltare anterioară și s'a copt în conștiința avangardei revoluționare, susținută de simpatia majorității muncitorilor. Aceste sunt chestiuni de strategie revoluționară și nu de ritual democratic“.

Așa grăește Troțki: „Republica moldovenească“ e deci o chestie

de strategie revoluționară, și nu de ritual democratic. Și nu uitați că Troțchi este ministrul de război și de marină, este președintele *Revvoencom-ului* Federației — adică al Comitetului revoluționar militar, și șeful militar al tuturor partidelor comuniste din toate țările planetei.

Vorbind de strategia revoluționară a partidului comunist georgian, datorită căreia începu în Georgia revoluția sovietică, și în urma căreia Trans-Caucazia fu cucerită prin intervenția armatei roșii, — partidele comuniste din toate țările sunt considerate de guvernul sovietic „avangardă“ a proletariatului respectiv, — Troțchi spune:

„Noi nu văzurăm și nu puteam vedea niciun obstacol de principiu de a nu răspunde chemării avangardei revoluționare a Georgiei (în cazul actual a „Moldaviei“) și am introdus trupele roșii în această țară pentru a ajuta pe lucrătorii și pe țăranii săraci de a răsturna în timpul cel mai scurt posibil și cu un minimum de sacrificii această mizerabilă democrație, care se pierduse prin propria sa politică“.

Prin urmare, șeful de fapt al guvernului sovietic, Troțchi nu găsește nici un obstacol de principiu de a intra în fruntea armatelor sale în teritoriul unde începe lupta — pe orice parcelă a pământului — între avangarda proletariatului, adică partidul comunist, și capitalismul imperialist. Și fiindcă în orice țară, partidul comunist se găsește în neîncetată luptă cu capitalismul imperialist, guvernul sovietic nu găsește obstacole de principiu de a interveni cu forța. „Republica moldovenească“, acest apel de ajutor al proletariatului „moldovean“, nu e un caz unic și izolat, ci un moment al strategiei guvernului sovietic pentru deslănțuirea revoluției mondiale și pentru cucerirea statelor învinse.

* * *

De ce guvernul sovietic, care pare că n'are nici un amestec, ridică acum chestiunea Republicii moldovenești? Din două motive:

1. Situația internațională a Federației Sovietice s'a îmbunătățit. Statele Europei — numai America păstrează o demnitate cuceritoare — s'au grăbit s'o recunoască *de jure*, după ce timp de șapte ani i-au asigurat o existență de fapt. Federația are prietini pretutindeni. Recunoscută de Anglia, Franța, Norvegia, Suedia, Italia, Polonia, Japonia, etc., Federația Sovietică intră triumfătoare în politica mondială. Cu toate țările are tratate, cu toate țările face comerț. Toate guvernele cunosc ororile vieții interne, toate constată teroarea neîncetată care domnește acolo. Toate guvernele știu, că Federația Sovietică poartă torța revoluției peste tot globul, și unde descinde o misiune sovietică apare o turburare. Dar toate sunt legate cu ea printr'un sistem de democrație „pozitivă“, care nu le permite să o lichideze odată pentru totdeauna. Interesele majorității statelor formează o valoare mai mare decât interesul unui stat izolat. Nici unul dintre aceste state, a căror prietenie cu Federația Sovietică i-e foarte scumpă, nu își va călca democratismul principal și interesul personal în folosul unui stat victimă. După aceea: Societatea națiunilor se găsește încă în faza încheierii sale

teoretice. Vrea pacea mondială, dar n'a găsit mijlocul de a o realiza: prin dezarmare sau printr'o forță care ar covârși înarmarea eventuală a unui agresor. În caz de războiu între Rusia Sovietică cu unul din vecinii săi, totul se va reduce la protest sau la revizuirea tratatelor în partea aceea care nu atinge interesele mari ale statelor mari.

Dar elanul agresiv al Sovietelor se explică prin faptul că România e înconjurată sau de inamici sau de prietini platonici. Poate că în caz de... realizare a „republicei moldovenești“, inamicii nu o vor ataca, dar e sigur — crede guvernul sovietic — că prietinii nu o vor ajuta. Și ce înseamnă prietinie politică în timpuri de încercare?

Fără siguranța că-și va putea încorpora „Moldavia“ sovietică, — nu e vorba numai de Basarabia — în cazul când va provoca prin faimoasa sa strategie revoluționară o turburare dincoace de Nistru, dar știind din experiență că această strategie îi aduce câteodată surprize ca pacea dela Riga, 1920, când armatele polone ajunseră până la Smolensc, 100 de kilometri dela Moscova, o pace cerută cu rușine și dată cu o inutilă generozitate, guvernul sovietic mai știe, că un nou războiu, chiar într'o situație internațională favorabilă, va da posibilitate, înfârșit, tuturor forțelor subversive cari mocnesc în autentica Rusie terorizată, să răstoarne un regim de incendii și de interminabilă nenorocire.

G. M. IVANOV

Tăblițele dreptății

Crimă din imprudență

(Secție civilo-corecțională. Doi judecători tineri, simpatici și pătrunși de gravitatea misiunii lor.

Miros de cisme, blănuri scumpe, usturoiu și parfüm Coty...

În fața legii, toți sunt egali.

Procesul al treizeci și șaptelea. Sala încă plină).

Judecătorul (căt-re unicul martor, după formalitățile de rigoare). Ei, spune ce știi despre crimă?

Martorul (un român necăjit, peticit și îmbătrânit). Tot.

Judecătorul. Foarte bine, spune.

Martorul. Păi, l'a omorât... Săracul!

Judecătorul. Erau dușmani?

Martorul (grăbit). Da' de unde, domnule judecător!

Judecătorul (mașinal). Avea ceva cu el, se certaseră?

Martorul (cu oarecare indignare). Nu, domnule, nimic, erau cei mai buni prieteni, s'aveau foarte bine...

Judecătorul. Ei și?

Martorul. Iacă așa, ședeam de vorbă, d'nealui (arătând pe inculpat) pândarul, s'a răzimat în pușcă, o luat foc și l'a ucis...

Judecătorul. Bine. (Căt-re inculpat) Ce-ai de zis?

Inculpatul (arămiu, ciupit de vărsat, desculț, în cămașe, brău și pantaloni largi, holbează ochi albi și îngroziți).

Judecătorul. Ce făcuși?

Inculpatul (gest vag, descriind fatalitatea).

Judecătorul. Ai omorât omul.

Inculpatul (suspinând). Întâmplarea, domnule judecător!

Judecătorul. Bine omule, se poate, cogeamite pândar bătrân, nu știi să umbli cu pușca! Te răzimași de trăgaci și muri omul.

Inculpatul (cu dezolare). Muri, domnule jude, muri...

Judecătorul. Acu' ce facem?

Inculpatul (amplu). Ce-o vrea Dumnezeu, domnule judecător!

Judecătorul (după o mică chibzuire). Ajunge. (strigând) Partea civilă!

(Tăcere).

Judecătorul (mai tare). Partea civilă!

(Tăcere).

Judecătorul. Partea civilă nu se prezintă?

Unul din mulțime. Al din stânga acuzatului!

Judecătorul (cătreg cel indicat). Tu ești, măi, partea civilă?

Partea civilă (un flăcău curățel). Eu, domnule, tocmai eu, se poate?

Judecătorul. Cum, nu ești tu partea civilă?

Partea civilă (revoltată). Ferească Dumnezeu!

Judecătorul. Da' ce ești tu?

Partea civilă (cu mândrie). Păi eu sunt fiul lui mortu'!

Judecătorul. Zi așa, tu ești partea civilă.

Partea civilă. Vai de mine...

Judecătorul. Ei, și tu l'ai iertat pe făptaș?

Partea civilă (induișată). Iertat domnule, de-atunci l'am iertat... bietul om!

Judecătorul. L'ai iertat și n'ai nimic de zis?

Partea civilă. Iertat, să trăiți, nimic.

Judecătorul (după o scurtă deliberare). Tribunalul, combinând articolul etc., etc. condamnă pe inculpat la o lună închisoare.

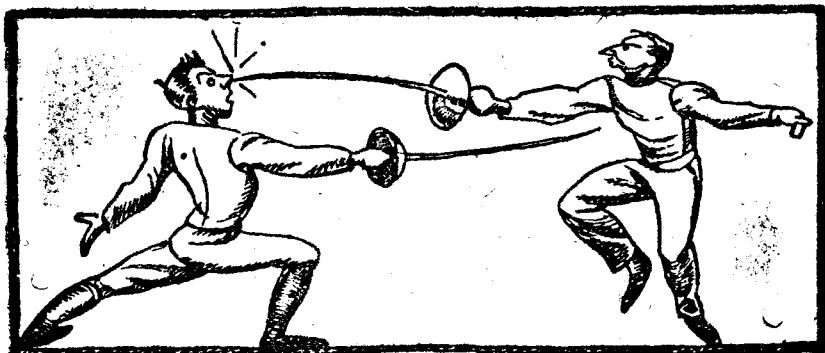
Partea civilă (disperat). De ce, domnule, noi l'am iertat!

Judecătorul (serios). Ajunge, am terminat.

Partea civilă (obsfănat). Dacă l'am iertat...

Inculpatul (radios, luând de braț partea civilă). Lasă Pavele, pentru o lună!... (ies la braț).

VINTILĂ RUSSU ȘIRIANU

Țara Noastră

sau

Jalnica tragedie a partidului național

Acțiunea se petrece după ruperea tratativelor de fuziune cu partidul țărănist.
La Sovata.

Camera de culcare a domnului Iuliu Maniu, cu perdelele lăsate.

Într-o frumoasă cămașă națională, șeful partidului național doarme dus.

Din stradă izbucnește un cor de murmure și vociferări.

Voci: ce-a făcut cu fuziunea? Ce-a făcut partidul? Ce face cu noi? Suntem
fămânzi, ce-am săturat!

Domnul Iuliu Maniu tresare prin somn, apoi se scoală brusc.

Întră domnii Ciceo Pop și Al. Vaida-Voevod.

D-I CICEO POP

Hai, scoală iute!

D-I IULIU MANIU

Stai să-mi pun

Un pantalon și vesta.

(cască)

Dar ce-i acest vacarm nebun?

(Se freacă la ochi)

Ce-i zgomotul acesta?

D-I VAIDA-VOEVOD

(timid)

Partidul...

D-I CICEO

Este furios

Că n'ai făcut fuziunea.

D-1 VAIDA

Stai!

D-1 MANIU

Ce-i?

D-1 VAIDA

Ți-ai pus un crac pe dos.

D-1 MANIU

(întorcându-și pantalonul pe față)

Ce zice națiunea?

D-1 CICEO

Poporu-i înțelegător.

D-1 MANIU

O, eu iubesc poporul!

D-1 VAIDA

Să spunem că e vina lor,

Tachiștii în fuziune vor

Să dea cu piciorul.

Domnul Iuliu Maniu se duce la fereastră și trage perdeaua. Apostrofele din stradă devin mai violente. Domnul Iuliu Maniu se retrage de la geam.
Intră, furtună, domnul Zosim Chirtop.

D-1 ZOSIM CHIRTOP

Partidul este disperat.

D-1 VAIDA

(în șoaptă d-lui Ciceo Pop)

Nu simți cum crește vidul?

D-1 MANIU

(răstit d-lui Zosim Chirtop)

Ce-așteaptă?

D-1 ZOSIM

(lacrimogen)

Un comunicat!

D-1 MANIU

(încrucșându-și brațele)

Ce facem cu partidul?

D-1 VAIDA

Momentul este foarte greu.

D-1 CICEO

Veniți-vă în fire!

D-1 MANIU

(Cu hotărâre)

Voi face mâni un expozeu!

D-1 VAIDA

Vom ține întrunire.

D-1 MANIU

*Chirtop, anunță-i dacă poți
Că astăzi nu se poate.
Să vie mâni, să vie toți
Și le explic eu toate.*

D-1 Zoșim Chirtop se retrage respectuos la ușă și rămâne santinelă.

D-1 VAIDA

*Va merge vestea din Banat
Și până'n Buda-Pesta.*

D-1 MANIU

(Se uită plictisit în oglindă)

*Atunci de ce m'am îmbrăcat?
De ce mi-am pus eu vesta?*

D-1 Iuliu Maniu se desbracă și se culcă din nou. Domnii Ciceo Pop și Vaida
Vocevod iau loc pe scaune, unul la capul, celălalt la picioarele șefului.

D-1 VAIDA

(șoptind)

De dimineață l'au sculat.

D-1 CICEO

Din zori să-i strice cheful.

D-1 VAIDA

(moțâind)

Acesta-i bolșevism curat.

D-1 CICEO

(ca prin vis, în timp ce d-l Vaida
sforăie ușor)

Se surmenează șeful.

Adoarme și el. In vârfu, degetelor d-l Zosim Chirtop se îndreaptă spre balcon, făcând cu mâna semne disperate mușimei să tacă. De emoție se înecă la fiecare cuvânt, decapitând rimele după cum urmează:

D-I CHIRTOP

*Maniu a rămas perplex.
Momentul nu a fost propice
Și mâne are să vă explice.*

*Vom trece noi și acest hop.
De ce te întristezi amice?
Il consola amicul Ciceo Pop.*

*Am fost viteji? Să fim eroii
Apel să facem la norod!*

MULȚIMEA

(plecând nemulțumită)

O, vai de noi, cu Vaida Voievod!

D-l Zosim Chirtop reîntră in odaie, trage perdeaua și se retrage încet in colțul lui, la ușă.

A DOUA ZI.

In dosul cortinei unei săli de întrunire domnia lui Maniu, Vaida Voievod și Ciceo Pop. Amantrei poartă toga quiritară și măsoară scena cu pași mari, măsurând lungi pergamente. Întră d-l Zosim Chirtop.

D-I MANIU

(repezindu-se la d-l Zosim Chirtop)

*Răspunde lumea la apel?
Câți ai putut să numeri?*

D-I CHIRTOP

(consternat)

*Eu văd că n'a răspuns de fel:
Poporul dă din-umeri.*

D-I MANIU

(in culmea mâniei)

*Așa? Te stinge soare! Te
Scufundă'n hâu! Sdrobește-te!
Aceasta mi-e răsplata?*

(Leșină)

D-I VAIDA

S'a dus prestigiul nostru, bre!

D-I CICEO

S'a dus partidul: gata!

D-I MANIU

(mai leșină de trei ori și-și revine)

Au nu mai e simț național?

Au lumea e bolnavă?

D-I CHIRTOP

Nò, facem un proces verbal.

(scrie)

Situaciune gravă.

D-I MANIU

(sprijinindu-se de umerii d-ilor Pop
și Vaida)

Sărmanii amici! Ne-am ofilit

Ca florile din glastră.

D-I VAIDA

Poporul a înebunit.

D-I CHIRTOP

(ofitând)

Cetește „Țara Noastră“.

La auzul acestui nume cei trei fruntași par consternați și
din ochi pe d-l Chirtop că a întors cuțitul în rana șefului.
Tăcere penibilă.

D-I MANIU

Eu nu mai înțeleg nimic:

Cu asta ne-am ales?

D-I CICEO

Și dacă judecăm un pic

Nici nu e de 'nțeles.

D-I VAIDA

Cu tocul Goga m'a bătut

Mânjindu-mi mie toga.

D-I CHIRTOP

(văicărindu-se)

In zeflemele ne-a finut!

D-I CICEO

S'acum vă'ntreb: ce-i de făcut?

Ce-i de făcut cu Goga?

D-I MANIU

*Că-i parem noi de răs, nu pot
Să-l fac să nu-i mai pară!*

D-I VAIDA

(plângând)

Daș râde acum Ardealul tot.

D-I CICEO

(plângând și el)

Și râde întreaga țară.

În fund, printre decoruri vechi apare spectrul lui Caragiale.

SPECTRUL LUI CARAGIALE

*Plângeau Românii liberați,
Voi vă tocmeați cu suta!
Însă cu miile de frați
Care-au trecut peste Carpați, —
Și râsul meu trecut a.*

Dispare. În acest moment, milioane de exemplare din revista „Țara Noastră” ca tot atâtea păsări albastre, apar de pretutindeni, bătând din coperte.

UN GLAS CERESC

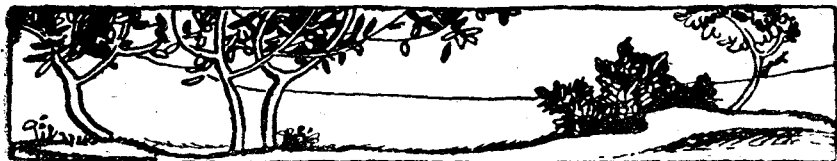
*Veni-vor glumele potop
Și va rămâne-odată
Din suta voastră fără scop
Un singur partizan: Chirtop
Și-o cronică rimată.*

La auzul glasului ceresc d-nii Maniu, Vaida și Ciceo Pop se prefac în petrol și intră în pământ.

Vor apare probabil la Câmpina sau la Buștenari, fiind puși de-aci înainte sub regimul legii naționalizării sub-solului.

Pe locul unde au dispărut, domnul Zosim Chirtop așează o sondă în miniatură, o coroană împletită din acțiuni I. R. D. P. și Creditul minier, precum și o piatră comemorativă.

AL. O. TEODOREANU

INSEMNĂRI

Redacționale. Obişnuita „Gazetă rimată” a *Țării Noastre* a fost înlocuită în acest număr, în mod excepțional, cu sceneta dialogată: „Jalinica tragedie a partidului național”, datorită colaboratorului nostru Al. O. Teodoreanu.

Un nou poet. — Fără să luăm asupra noastră sarcina inutilă de-a descoperi geniul literare, — o glorie care rămâne și de-aici înainte altora, — mărturisim totuși încântătoare surprindere pe care am încercat-o deunăzi, ascultând versurile cele dintâi ale unui tânăr poet, d. D. Ciurezu. Am simțit, oarecum uimiți, aceeaș bruscă satisfacție, cași cum o mână de prieten, așezându-ni-se fără veste pe umăr, ne-ar fi oprit în fața unei frumoase priveliști, pe care era cât pe-aci să n'o băgăm de seamă.

D. D. Ciurezu, care coboară cu pași siguri de undeva de prin văile Gôrjului, turnând în versul său o admirabilă sănătate rustică, cu aspre legende născute în jurul troițelor dela răsruți, stăpânește de pe acum o bogată respirație epică, largă și curgătoare, ale cărei accente robuste răspândesc un farmec netăgăduit. Poezia sa plină de putere se îmbracă într'o formă cu totul originală; sensibilitatea sa artistică e străbătută de o viguroasă simțire; și de-asupra neastâmpăratei sale inspirații plutește o curată atmosferă românească.

Profețiile, în materie de literatură, sunt riscuri nefolositoare. Nu antici-

păm nimic în privința drumurilor viitoare ale dlui D. Ciurezu. Dar n'avem niciun cuvânt să ne îndoim, că făgăduielele sale se vor împlini. În paginile *Țării Noastre* vom da călduroasă ospitalitate poeziilor sale, fiind încredințați, că ele vor fi prețuite și de alții, așa cum le-am prețuit noi înși-ne. Să nădăjduim, că nu ne-am înșelat.

D. N. Iorga și revoluția. — Impecherea aceasta de cuvinte are să pară multora cam ciudată. Intre d. N. Iorga și o anumită revoluție, întâmplată în alt veac, ar fi să existe o oarecare legătură, grafică, d. N. Iorga fiind câteodată și istoric. Dar, ne întrebăm cu toții, între d. N. Iorga și o revoluție viitoare, ce raporturi ar putea să se stabilească?

Dacă ne-am lua după amenințările, foarte precise, ale directorului *Neamului Românesc*, tipărite deunăzi pe una din cele două pagini ale cunoscutei sale foi culturale, ar trebui să credem că lucrurile sunt serioase. Căci, examinând cu multă (și explicabilă) nervozitate perspectivele unei viitoare cărmuirii a partidului poporului, d. N. Iorga se face vestiitorul unei „spontanități revoluționare”, care, sub conducerea dumisale firește, ar răsturna de-a doua zi viitorul guvern. Ne oprim pe loc, și mărturisim rușinați, că nu cunoșteam aceste aptitudini de răsvrătit violent ale fecundului dramaturg dela Vălenii de Munte. Să fie vorba despre o nouă piesă în patru acte, cu decor și figurație, scrisă

pentru Teatrul popular din București? D. C. Argetoianu, pe vremea când nu trecuse încă în partidul dlui Cihodaru, era de părere că d. N. Iorga se joacă cu ideile revoluționare, cum se joacă pruncii cu lumânarea. Fostul ministru de Interne opera atunci cu pumnul...

În orice caz, d. general Aversescu, având dreptul să zică întocmai ca Horațiu: „vidi alios ventos“, are uniforma de campanie pregătită pentru orice eventualitate. Uniforma de campanie, fără sabie. Fiindcă tot d. Argetoianu era de părere: „e destul să se uite autoritatea mai strâmb la d. N. Iorga, ca dsa să intre subț masă“...

Știe el, Albert! — Dl. Albert Honigman, în calitatea sa indiscutabilă de informator băștinăș al publicului românesc, se ocupă într'un număr recent al ziarului *Lupta* de audiența dlui Octavian Goga la Palat. Neîmpăcatul nostru adversar știe tot ceea ce s'a vorbit și s'a discutat cu acest prilej. Știe ce a spus directorul *Țării Noastre* și știe ce a răspuns Suveranul; tot a notat, tot a pus pe hârtie (vedeți, ce noroc că a învățat să scrie!) și tot a dat la gazetă. Grație bunelor oficii ale dlui Albert Honigman, n'a mai rămas o taină pentru nimeni, că d. Octavian Goga s'a dus la Rege „să-i spună, că a zdruncinat partidul național și să-i propună rețeta pe care a prezentat-o prealabil dlui I. Brătianu pentru desființarea partidului național“.

Ei, am auzit noi vorbindu-se de mai multe ori despre talentata deprindere a dlui Albert Honigman de a asculta pe la uși. Un fanatic tachist ne povestește cândva, că intrând grăbit, într'o bună zi, în closetul regretatului Tache Ionescu, a dat brusc peste d. Albert Honigman, care culegea de acolo informații asupra situației politice. Procedul nu mirosea tocmai bine,

dar permitea dlui Albert Honigman cele mai îndrăznețe evoluțiuni de imaginație.

Probabil, că d. Albert Honigman n'a renunțat la vechile sale deprinderi. Atât numai, că din anticamera regretatului Tache Ionescu a trecut în aceea a dlui Iuliu Maniu, care, fiind un bărbat politic nișel cam constipat, nu pune la dispoziția gazetarilor săi de casă un material prea variat. Povestea cu oribilul complot pentru distrugerea partidului național, într'adevăr, s'a cam învechit. Toată lumea s'a încredințat, că cei mai mari dușmani ai partidului național sunt proprii săi conducători, cari, de cinci ani, conspiră par'că pentru a-l pierde.

Mântuirea, firește, va veni tot dela d. Albert Honigman, care cunoaște părerea intimă a Suveranului asupra comitetului de o sută, o răspândește printre amici, întărește încrederea partizanilor, și asigură pe d. Vaida, procuristul fabricii „Renner“, că'n jumătate de an va fi, din nou, sau medic de stomac la Carlsbad, sau prim-ministru în România.

Știe el, Albert, n'ai ce-i face!...

Literatura de export. — Iuscuiți umanitariști dela noi, cari se indeletnicesc dela o vreme încoace în chip metodic cu bărtirea literaturilor naționale, osândind rolul nefast al granițelor în zămisirea ori cărei opere de artă, vor fi foarte mulțumiți să afle, că marele premiu Nobel pentru literatură s'a dat anul acesta scriitorului polonez Ladislau Reymont. Căci Ladislau Reymont obține această consacrare mondială, după Hauptmann, Romain Rolland și Anatole France, numai grație romanului său, intitulat: „Țăranii“, care, după cum ușor se poate înțelege, nu porcede nici din dadaism, nici din futurism și nici din pictopoezie.

Noul ales al premiului Nobel e un

poet evocator al sufletului patriei sale. În cărțile pe cari le-a scris, și în cari se ogîndește f. ță cași cugetul Poloniei, mișună tradiții, superstiții și legende ale locurilor aceloră. Portul e polon, răsul e polon, păcatul e polon. Niciunul din eroii lui, cari stau bine înșiți cu picioarele în pământul pe care s'au născut, nu navighează pe Guadalchivir, nu bea absint cu Bandedaire și nu-și importă amantele din Echatară. Fiecare se sbuciumă în înțeleștarea de forțe tainice care l frământă, cu patima și cu bucuria pe care soarta însăși le încrustează în carnea sa.

Scriitorul care s'a inspirat din mijlocul acestei lumi, creând o valoare etnică a artei lui, a trecut totuș hotărât țării, sporind cu geniul rasei sale lungul șirag al capodoperilor universale. Când te gîndești, că sunt bieți esteți de cafenea, cari își închipuiesc că nu-și pot fabrica literatura lor de export decînd renegându-și neamul...

Autotractoare. — Dl Virgil Madgearu, meticulosul interpelator țărănist, a făcut într'una din ședințele trecute ale Camerei o violentă comunicare verbală, cu privire la afacerea unor autotractoare. În focul discuției, s'a pronunțat și numele dlui Jean Th. Florescu, fostul ministru al Justiției, care s'a suit a doua zi la tribună pentru a se apăra. Cazul a făcut o profundă senzație în lumea Capitalei, fiind socotit ca cel mai picant eveniment politic, după încercările dlui Iuliu Maniu de a pertracta cu propriul său partid.

Pe coridoarele Parlamentului circulă acum această vorbă glumeată, care va face, probabil, ocolul țării: — „Dl Jean Th. Florescu umblă cu autotractorul; dl Iuliu Maniu cu autopertractorul. Care credeți c'o să se răstoarne mai întâi?”

Propunem și noi ghicitoarea cititorilor noștri.

Vadul comercial. — Partidul național român (spre a nu se confunda cu cel național-săsesc) și-a deschis zilele trecute, la sucursala din București, impozantul său Cerc de studii, menit se cerceteze și să rezolve toate problemele de legiferare ale României, în nouile ei hotare. Dintre atâtea chestiuni de palpitantă și arzătoare actualitate, cel dintâi conferențiar al partidului, care a inaugurat cu fastul convenit blagoslovita instituție cercetătoare, (d. Chiriță Vasilescu, îl chiamă pe conferențiar) a ales cel mai urgent și mai important subiect: „Vadul comercial”. D. Chiriță Vasilescu a argumentat, cu dovezi juridice, că vadul comercial constituie un drept câștigat, o obligație isvorâtă din obiceiuri consacrate, și că, prin urmare, partidul național român din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș, înființat în anul 1846 de Caterina Varga, nu poate fi scos din drepturile pe cari i le confere legea...

Drept recunoștiință pentru expunerea documentată a dlui Chiriță Vasilescu, a doua conferință o va rosti d. Alexandru Vaida, avînd ca titlu: „Elementul țigănos din vechiul Regat și sentimentul firesc de aversiune față de regățeni.” Fostul medic din Carlsbad va expune teoria dumisale, că legea vadului comercial nu se poate aplica partidelor politice de din-o-o de Predeal.

Războiul nostru. — Nu e din cale afară de bogată, literatura războiului nostru. Dacă lăsăm la o parte cele câteva studii apărute, unde critica se inarmează pentru a judeca operațiile mititare cu toate datele privitoare la unitățile aflate pe câmpul de luptă, dacă abandonăm, adică, în folosul spe-

cialiştilor, problemele de tactică și strategie, cărțile profane asupra campaniei din 1916—1918 le poți număra pe degete. Fenomenul ni se pare curios, am uitat prea de grabă zilele tragice prin care am trecut fiecare; prea puțini s'au gândit să evoce din nou înaintea ochilor noștri o epocă de sbucium, de nenorociri și de speranțe, de-alungul căreia destinul unui neam întreg a pășit spre izbândă pe muchea tăișului de sabie.

D. Nicolaie Cibin, care este pseudonimul unui brav ofițer combatant, pe pieptul căruia lucește mica cruce albastră a vitejiei, a făcut să apară, de curând, un volum intitulat simplu: *Războiul nostru*, răscolind în noi amintiri aproape adormite și evocând înaintea închipuirii noastre acte de eroism, nebănuite. D. Nicolaie Cibin, respingând cu explicabilă repulsiune orice notă de retorism convențional, povestește vioi, într'un stil plin de culoare, cu accente de o impresionantă căldură și de un simplu dramatism, luptele la care el însuși a luat parte. Această contribuție de maror ocular nu se îngrădește însă în cercul unui orizont strâmt, căci, cu multă înțelegere a sarcinei ce și-a luat, autorul „Războiul nostru” închiagă cadrul larg al dureroasei epopee care ne-a purtat de subț porțile Sibiului până pe dealurile dela Mărăști, biruitori uneori, copleșiți de număr altădată, încredători în soarta noastră, în orice clipă grea.

După opt ani, volumul dlui Nicolaie Cibin nu sosește prea târziu. O carte care se citește cu plăcere vine totdeauna la vreme. N'o lăsați, prin urmare, să aștepte prea mult în vitrina librăriilor.

Congres preoțesc. — Deunăzi, la Oradea Mare, s'a ținut un congres liniștit, asupra căruia atenția publi-

cului dela noi a trecut ușor, prinsă în angrenajul altor preocupări mai importante: interpelările asupra afacerii cu pașapoartele, fraudele dela gara de Nord și scumpirea țigărilor R. M. S. Presa noastră cotidiană, care știe să ofere largă ospitalitate scandalurilor parlamentare de pe urma cărora nu rămâne altceva decât o amară senzație de inutil) nu s'a gândit să acorde congresului preoțesc dela Oradea un înfeles mai larg, dincolo de obișnuitele consfătuiri de interese dintre membrii aceleiași bresle. Fiecare categorie socială nu se mai preocupă, parcă, decât de îmbunătățirea propriei soarte. Aceea a vecinului, interesează mai puțin.

Cu toate acestea, discuțiile cari s'au desfășurat de curând între reprezentanții clerului ardelean și bănățean au depășit limitele unor nevoi ale tagmei, scoțând la iveală lipsuri și dorinți ale tuturor. Evenimentele din ultima vreme, întrecerile politice între partide, răsturnarea unor bune tradiții de viață patriarhală, îndatoriri naționale pe care le-am socotit încheiate odată cu sfărâmarea vechilor granițe, și alte multe pricini cunoscute în deajuns au zdruncinat până aproape de temelie vechile legături morale dintre păstorul sufletesc al satelor, slujitor al Dumnezeului nostru, și credincioasa sa turmă ascultătoare. Preoții sunt cei dintâi, astăzi, care-și dau seama de realitățile schimbate, — singurul punct unde am regresat față de trecut, — și se gândesc serios să cerceteze datoria lor în fața zilei de astăzi.

Noi salutăm cu simpatie aceste oneste preocupări, cărora le-am dorit o fericită deslegare, fiind convingși, că pacea sufletească și buna rânduială din mijlocul poporului nostru se vor păstra încă multă vreme de-acum încolo, tot numai cu ajutorul intelectualilor dela sate.